

CARTORAL DE CARLES MANY

(Continuació)

SEGLE X

23.—908, janer, 30.

Planes CXLIII y CXLIII.

Confessió en judici feta per Rainulf en presència del bisbe Servus Dei, jutjes, etz., de què posseïa sense dret la vinya qu' havia comprat á Ada y Clara en lo terme d' Ullá, comtat d' Empuries, per rahó de pertanyer á la Seu de Gerona y á son bisbe.

24.—909, març, 20.

Planes XCIII y XCV.

Venda feta al arxipreste Sonifret pels esposos Argemon y Maria, pel preu de dos sous y deu diners, d' una vinya situada en lo vilar anomenat *Murell* (murello), quines afrontacions detallen y que posseïan per *apriusio* de sos pares.

Lo *villare murello*, es lo caseriu avuy anomenat Vilamorell dependencia de la vila de Borrassá. Véigis lo citat «Nomenclator» dels senyors Alsins y Pujol, pl. 147, y, sobre la significació de la paraula *apriusio*, á Balari y Jovany, ob. cit., pl. 509.

25.—911, abril, 1.

Planes CIX y CX.

Venda feta per Grossa á Wigo (Guigone) bisbe de Gerona, per nou sous, d' unes vinyes situades á Sta. Maria de Fontanet, comtat de Gerona, quines afrontacions se detallen y que li pervingueren per *apriusio* de sos pares.

26.—911, maig, 22.

Planes CV y CVI.

Venda feta per *Aquarnus* al bisbe Wigo (Guigone), per deu sous, d' una vinya situada á Sta. Maria de Fontanet, comtat de Gerona, quines afrontacions se detallen.

27.—911, dezembre, 17.

Plana CIII.

Venda feta per Wifret al bisbe Wigo (hugone), per sis sous, d' una vinya situada en la vila de Fontanet anomenada Sta. Maria, quines cabuda y afrontacions se detallen.

28.—911?, juny, 4.

Planes CVIII y CIX.

Venda feta pels esposos Wadimir y Emena al bisbe Wigo (Guigone), per trescents sous, de cases, horts, terres y vinyes en lo terme de la vila de Vulpellach (*Vulpiliaco*), comtat d' Empuries, quines afrontacions se detallen.

La data d' aquest doc. diu: *pridie nonas junii anno quarto Regnante Karolo rege filio Ludovici*, que correspon al dia 4 de juny del any 901. Però com en dits dia y any era bisbe de Gerona Servus Dei y no Wigo que es lo que figura com a comprador en la escriptura y com l' nom de Guigone es en ella ben clar y no 's pot confondre ab lo de Servus Dei, creyém equicada la data del document, y qu' aquest, en compte de pertanyer al any quarí del regnat de Carles, pertany al any catorec, ó sia *anno decimo quarto regnante etz. ó be anno quarto decimo regnante*, etz. Es d' advertir que encare que 'l cartulari no seguexi ordre cronològich, aquest document está copiat junt ab los referents a Sta. Maria de Fontanet (La Bisbal) que acabém de ressenyar ab los núms. 25 y 26, que son del any 911. Ademés, los anys del Rey Carles en la Marca de España, acostumavan a comptarse desde 'l dia 3 de janer del any 898 en lo quin vá entrar en la successió de la part de Odon.

29—916, janer, 20.

Planes CIIII y CV

Venda feta per Recesinda y son fill Manla, al bisbe Wigo (Ugone), per cinch sous, d' una vinya situada a Sta. Maria de Fontanet, comtat de Gerona, quines afrontacions se detallan.

—Publicat per Villanueva, V. L., t. 13, ap. 10.

30—919, octubre, 29.

Planes CI y CII

Venda feta pel esposos Formesindus y Sanla al bisbe Wigo (Guigone), per dotze sous, d' una vinya en lo terme de la vila de Fontanet qu' anomenan Sta. Maria, comtat de Gerona, quines afrontacions se detallan.

31—921, febrer, 25.

Planes LXXX a LXXXIII.

Declaració de testimonis, previ jurament fet en l' altar de S. Ciprià de la basilica de Esponellá (*Expondeliano*), vila del comtat de Besalú, en presencia de Wigo bisbe de Gerona, Miró comte y marqués (de Besalú), Segari y Enneco vescomtes, jutjes, etz. en la causa moguda pel bisbe de Gerona a varis particulars qu' havien construhit cases y plantat vinyes prop de Bascara, en la que manifestan qu' avans de plantarshi les vinyes possehia dites terres lo difunt bisbe de Gerona Teutari, en virtut de preceptes del reys Lluís y Carles donant la vila de Bascara ab sos vilans y termes a la Seu de Gerona otorgats als difunts bisbes *Guimerano* (Wimar) y Gondemar, y després de la mort de Teutari havien vist posschirles al bisbe Servus Dei, com situades dintre 'ls termes de Bascara que profusament detallan.

—Publicat per Villanueva, V. L. t. 13, ap. 12, copiantlo del Llibre Vert. del Capítol geroní, f. 55, que reduheix la data al any 925. Los continuadors de la Esp. Sgr. lo citan en lo t. 43, pl. 124 ab igual referencia y diuen ser del any 920.

O bé la data d' aquest doc. ó bé la del que segueix, que 's la confessió y evacuació feta pel convingut lo mateix dia y en la mateixa causa, han d' estar equivocades. Si la verdadera es «v. *Kalendas Marcii anno XXVIII Regnante Karolo rege filio Ludarici*, te rahó en Villanueva al dir qu' es de l' any 925; pero si la verdadera es la de la escriptura que seguirá: «v. *Kalendas Marcii anno XXVIII regnante Karolo rege filio Ludovici*» es sens dupte de l'any 921. Nosaltres hem optat per la data més antiga.

32—921, febrer, 25.

Planes LXXVII y LXXVIII.

Confessió feta pels convinguts, en lo mateix judici, de que las cañas qu' havien construhit y les vinyes qu' havien plantat estaven dintre 'ls

termes de la vila de Bascara, propia del bisbe de Gerona, y no en los de Vilademuls.

—Végis la nota qu' hem posat al doc. anterior

33—922, janer, 8.

Plana C.

Venda feta per Manla al bisbe Wigo, per sexanta sous, de dos vinyes situades en Sta. Maria de Fontanet, comtat de Gerona, quines afrontacions se detallan.

34—922, janer, 27.

Planes CIII y CIIII.

Venda feta pel prebere Audesindus al bisbe Wigo (Vuigone) per quinze sous, de dos vinyes situades a Sta. Maria de Fontanet.

—Lo copista va saltar un troc del principi d' aquest doc., y, ademés, en la data, en lloch de «regnante Karolo etcz». va posar «regnante Lodovico rege filio Lodovici».

35—922, abril, 25.

Planes XCIX y C.

Venda feta per Llop y Brada al bisbe Wigo (Guigone), per dos sous, d' una terra que tenien per herencia de sos pares, quines afrontacions especifican, situada en la vila de Fontanet anomenada Sta. Maria, comtat de Gerona.

36—922, juny, 7

Full III.

Privilegi del Rey Carles a favor de Adroher (Adroario), vassall del bisbe de Gerona Wigo y otorgat a petició d' aquest, confirmantli los bens que possehia y 'ls que adquirís en los confins de Gocia ó Espanya.

—Publicat per Marca, M. H., ap. 68; y la Esp. Sagr., t. 43, ap. 16.

37—922, juny?

Fulls I y II.

Privilegi del Rey Carles posant sota la seva defensa y protecció a la Seu de Gerona, confirmantli 'ls bens que possehia y donantlinhi d, altres, otorgat a petició del bisbe Wigo.

—Publicat per Marca, M. H., ap. 69; La Esp. Sagr., t. 43, ap. 16 bis; y Grahit, lloch citat, pl. 165 y 166, copiantlo aquest darrer del Llibre Vert del Capítol y geroni.

Aquest doc. que sense cap dubte es del mateix any quel precedent no té en lo Cartulari indicació de mes ni de dia y, ademés, té equivocada la expressió *Redintegrante* XXX, qu' ha de ser *Redintegrante* XXV. En Marca y 'ls continuadors de la Esp. Sagr. la portan aixís, correctgida y diferencia del Cartulari d' ahont En Marca la tragué:

«Datum..... Junii, Indictione X, anno XXX regnante domino Karolo, redintegrante XXV, largiore vero hereditate indepta. Actum in selico contra Torn in Dei nomine feliciter Amen.»

38—923, febrer, 2.

Planes CCCXLVI b. y CCCXLVII

Donació feta per Abrich (Albarico) a la doma de Sta. Maria, iglesia edificada dintre 'ls murs de la ciutat de Gerona, a son bisbe Wigo (Ugonem) y llurs successors y a sos canonges, de una vinya situada en lo Puig de S. Vicens del terme de la vila de *baciáno*.

—*Baciano* no's troba en lo Nomenclator dels Srs. Alsius y Pujol. Es molt possible que sia posat equivocadament per *Cuciano*, Cassá.

39—928, janer, 25.

Planes CCXLVI y CCXLVII.

Venda feta per Ansulf als esposos Fele y Maria, per tres sous, d' una terra situada en lo vil·lar qu' anomenan *Canellas*, territori ó sia comtat de Gerona, quina cabuda y afrontacions se detallen.

—Lo *Canellas* d' aquest doc. es distint dels dos mencionats pels Srs. Alsius y Pujol, ob. cit. pl. 31 y 32, dels quals l' un pertanyia al comtat de Besalú y l' altre al d' Empuries, Ignorem la seva actual correspondencia.

40—931, març, 25.

Plana CCCLVIII.

Donació feta pels esposos *Obtadus* y *Melde* á la Seu de Gerona, d' una terra situada en lo terme de Domeny (*dominio*), comtat de Gerona, quina cabuda y afrontacions detallen.

41—933, febrer, 22.

Planes CX y CXI.

Venda feta per Armengol al bisbe Wigo, per cent sous, d' una terra situada en la vila de Vulpellach, comtat d' Empuries, quines afrontacions se detallen.

42—934, noviembr, 29.

Plana CLV.

Donació feta pel comte Sunyer á la Seu de Gerona, de la tercera part del lucre del batiment de la moneda de Gerona y son comtat.

Publicat per Marca, M. H., ap. 71; la Hsp. Sagr. ap. 17; Salat «Monedas de Cat.» doc. 1; Alois Heils, «Descrip. de las monedas hispano-cristianas, etz. tomo II, doc. 24; etz., etz.

43—938, juliol, 7.

Planes XCV y XCVI.

Donació feta per Sonifref á la Seu de Gerona, de la sexta part d' unes terres situades en lo terme de Salas y en lo de Falgueres, territori ó comtat de Gerona.

—Lo lloch de *Fulguerias* ó *Farguerias* no l' hem sabut trobar en lo tantes voltes citat «Nomenclator»: ¿Es lo mateix que *Falgars*? Veg. Nomenclator, pl. 49.

44—944, abril, 16

Plana XLVI.

Donació feta pel comte Sunyer y sa muller Richildis á la Seu de Gerona, del vil·lar anomenat Riufret (*riuofredo*), que pertanyia al comte per haverlo comprat al bisbe Sonifref.

—Publicat per Marca, M. H., ap. 80.

Creiem que es lo mateix lloch que més tart s' anomená Llofrin. ¿Lo bisbe Sonifref, ho era de Gerona? En cas afirmatiu en la data de la escriptura ja era difunt, puig la donació la fa'l comte també per sufragi de la seva ánima.

Un dels firmants del doc. es Audegari vescomte, suposém de Gerona.

45—948, març, 1.

Planes LXXII á LXXIII.

Permuta de terres situades en St. Joan en l' extrem del terme de

Vilademany (*Villamagni*), comtat de Gerona, que *Bugarano* havia donat a la Seu de Gerona, feta pel bisbe Gotmar (*Gothmarus*), ab altres terres situades en lo terme de Domeny (*Domenio*), en lo lloch anomenat Bruguera, també del comtat de Gerona, de propietat de la senyora *Rainilde*.

—Publicat per Villanueva, V. II, t. 13, ap. 14, tret del Llibre Vert del Capítol geroní, f. 147 b.

46—948, abril, 10.

Planes CCCXLIX y CCCL.

Venda feta per Eucharis á Ermemir y á *Recesindo*, per sis diners, d' una terra que possehia en la vall anomenada Fontes en lo lloch anomenat St. Martí del terme de la vila dita Riufret.

—Es S. Martí de Calonge, prop de Llofriu: axí ho diu també una nota marginal del Cartulari.

47—957, juny, 29.

Planes LXXXV/III y LXXXIX.

Donació feta pels esposos *Duravolus* y *Midira* á la Iglesia de Santa Maria de Castelló, comtat de Peralada, d' unes terres quines afrontacions detallan.

48—958, janer, 23.

Plana CCLX.

Venda feta per *Disclo* á *Unicone*, per deu sous, d' una vinya y terres situades en lo terme de Cerviá (*Cerviano*), comtat de Gerona.

49—958, setembre, 28.

Planes CCCVIII y CCCIX.

Donació feta á la Canonja de Gerona per Odoari prebere, Sonifret sacerdot y Joan clergue, com á executors testamentaris del difunt Adalbert, d' un alou que aquest possehia en la vila de Fontanet anomenada Parets, comtat de Besalú, ab la condició de que 'l prebere Sonifret lo possehesca mentres visca entregant tots los anys lo terç dels productes pera remey de l' áima del difunt.

—Es Parets d' Empurdá.

50—962, janer, 31.

Planes CCCLXI y CCCLXII.

Venda feta per Audesind, prebere y escribent, á Agna per dos sous y mitg, de la part que tenia en unes terres situades en Domeny, comtat de Gerona, quines afrontacions se detallan.

51—963, març, 18.

Planes CCCLVIII y CCCLIX.

Venda feta per *Fachil* al prebere Guillem, per tres sous, d' una terra situada en lo terme de Domeny, comtat de Gerona, quines cabuda y afrontacions se detallan.

52—968, febrer, 2.

Planes CCCI y CCCII

Donació feta pel comte Miró á la Seu de Gerona y á son bisbe Ar-

nulf, d' un alou situat á Parets, comtat de Besalú, que li havia donat son germá lo comte Seniofret.

—Publicat per Marca, M. H., ap. 106; La Esp. Sagr., tomo 43, ap. 21; y Montsalvatje «Noticias Históricas.—Besalú» t. 1, doc. 4.

Lo comte Miró, hò eru de Besalú y després fou bisbe de Gerona; lo comte Seniofret, hò fou primer de Cerdanya y després, mort son germá Wifret, de Cerdanya y Besalú.

53—968, febrer, 21.

Plana CCC.

Donació feta pel comte Miró á la Seu de Gerona, d' un alou situat á Parets, comtat de Besalú, que possehia per herencia de sos germans.

—Publicat per Marca, M. H., ap. 107; La Esp. Sagr., ap. 22; y Montsalvatje, ob. cit., t. 1, doc. 5.

L' alou de Parets, sembla ser lo mateix de que parla lo doc. anterior: un y altre document son de molt interés pera la Historia, per donar notícies de les turbulencies que hi hagué en lo comtat de Besalú les que ocasionaren la mort del comte Wifret. La data del darrer está equivocada en lo Cartulari; que posa «*anno XIII, franchorum rege Lotario regnante*», en lloch de «*anno XIII, etc.*»

54—970, maig, 28.

Plana CCLIX.

Donació feta pels executors testamentaris del levita Abone á la iglesia de Gerona, d' una vinya situada á *Espezellos*, ab la condició de que la possehesca mentres visca lo sacristá Sperendeu.

—En lo «Nomenclator», tantes voltes citat, no se fa menció del lloch *Espezellos*. ¿Correspon á *Espasens*?

55—975, febrer, 8.

Planes CCCXLVII y CCCXLVIII.

Donació feta pels esposos *Ariulfo* y *Candia*, per *Tritilla* y sos fills *Borrell*, *Ermegil* y *Seniofret*, y per *Entregodo* y son fill *Joan*, prebere, á la Seu de Gerona, d' un alou situat en lo lloch anomenat *Sobre-rocha*, comtat de Gerona, quines afrontacions se detallan, ab la condició de continuar possehintlo ell y sos successors, pagant tascha y son sou, que deuhent cobrar lo *Caput Scola* y lo Sacristá de la Seu.

—*Sobre-rocha*, segons lo meritat «Nomenclator» es La Barroca, lloch corresponent al municipi de St. Amós de Finestres.

56—979, maig, 31.

Planes LXXXVIII y XC.

Oliba, arxilevita, y Sonifret, germans de Domingo, donan á Deu un alou situat á Pontós (*Pontonos*), comtat de Besalú, pera que lo Bisbe de Gerona y sos successors y 'ls clergues y verges adscrits á la Seu, esmersin en la ciutat de Gerona en almoynes á pobres y hostatge de pelegrins, lo que 'ls hi havia donat lo citat Domingo.

57—980, març, 8.

Planes LXXI y LXXII.

Donació, en feu ó benefici de la Seu de Gerona, feta pel bisbe Miró á certs homes de Pals (*Palaz*), no obstant haver presentat en judici una escriptura falsa contraria als drets de dita Seu de les terres que hi possehien; pagant lo mateix que 'ls altres predís de dit lloch pa-

gan, excepte tasches y de les vinyes excepte lo quint y 'l mitg; tot lo que diu fer per amor de Deu y per consideració al comte Gausfret (d' Empuries), que li feu justícia contra 'ls dits homens.

—Publicat per Villanueva, V. L. t. 13, ap. 18, que en la data corregeix la paraula *cessante*, substituïda per *regnante*.

58—983, febrer, 22.

Planes CXI y CXII.

Donació feta pel prebere Guiscafret á la Seu de Gerona, d' un alou, situat á Vullpellach, comtat d' Empuries, ab la condició de continuar possehintlo, mentres visca, en feu ó benefici de la Seu de Gerona y de son bisbe Miró (*Domno Mirone episcopo quem vocant bone filio*).

59—984, abril, 28.

Planes CCLIX y CCLX.

Venda feta per Wifret á *Adalgardis*, per deu sous, d' una terra que possehia en lo terme de la vila d' Orriols, comtat d' Empuries, entre quines afrontacions, que 's detallen, se senyala á sol ixent lo riu Daró (*Adaron*).

—Aquest riu ha de ser distint del del mateix nom que passa tocant á la Bisbal.

60—985, març, 4.

Plana CCVIII.

Donació feta per Frediclus á la Seu de Gerona, d' una vinya que tenia á Parets, comtat de Besalú, quina cabuda y afrontacions se detallen.

61—986, febrer 24.

Plana CCXCIII.

Donació feta pels executors testamentaris del levita Ot (*Otonis*) á la Seu de Gerona, dels bens qu' aquest possehia á Cornellá y á Corts, comtat de Gerona, y á *Puzolas*, comtat de Besalú, per rahó de no saberse res del dit Ot, ni de son germá *Wandalgaudes*, densá que haventsen anat á Barcelona hi foren fets presoners pels pagans.

—Publicat per mi en la «Revista de Gerona, any 1888; t. 12, pl. 162 y 163.

Puzolas no 's troba citat en lo «Nomenclator» dels senyors Alsins y Pujol, ni tampoch en lo del comtat de Besalú, del senyor Monsalvatje (Not. Hist., t. 10). ¿Podria ser *Pujals*?

62—993, febrer, 21.

Planes CLXXXVIII y CLXXXIX.

Donació feta pels executors testamentaris de Longobard, per altre nom conegut per *belchon*, á la Canonga de Gerona, d' una terra quines afrontacions se detallen.

JOAQUIM BOTET Y SISÓ.

(*Seguirá*)